

European
University
Institute

ROBERT
SCHUMAN
CENTRE FOR
ADVANCED
STUDIES

Media Pluralism Monitor 2016

Bevakning av risker för mediemångfald i och utanför EU

Författare: Mathias A. Färdigh
(Göteborgs universitet)

Centre for Media Pluralism and Media Freedom

CMPF
Centre for Media Pluralism and Media Freedom

TABLE OF CONTENT

1.	Om projektet	1
2.	Introduktion	2
3.	Resultat från datainsamlingen: bedömning av riskerna för mediemångfald	3
3.1.	Grundläggande skydd (13% - låg risk)	4
3.2.	Mångfalden på mediemarknaden (50% – medelstor risk)	5
3.3.	Politiskt oberoende (7% - låg risk)	6
3.4.	Social integrering (19% - låg risk)	7
4.	Slutsatser	9
	References	10
	Annexe 1. Country Team	11
	Annexe 2. Group of Expert	11

1. OM PROJEKTET

1.1 ÖVERSIKT AV PROJEKTET

Media Pluralism Monitor (MPM) är ett forskningsverktyg som har utformats för att identifiera potentiella risker för mediemångfald i medlemsstaterna inom Europeiska unionen. Denna rapport har tagits fram inom ramen för det första genomförandet av MPM i hela Europa. Implementeringen genomfördes i 28 EU-medlemsstater samt Montenegro och Turkiet med stöd från Europeiska unionen. Projektet har samordnats av the Centre for Media Pluralism and Media Freedom (CMPF) vid European University Institute i Florens.

1.2 METOD FÖR INSAMLANDET AV STUDIENS MATERIAL

CMPF har, med undantag för Malta och Italien, samarbetat med erfarna, oberoende nationella forskare för att samla in studiens material. I Malta och Italien har istället datainsamlingen genomförts av CMPF själva. Datainsamlingen genomfördes under perioden maj och oktober 2016 och baseras på ett standardiserat frågeformulär och de riktlinjer som har utvecklats av CMPF.

I Sverige har CMPF samarbetat med Dr. Mathias A. Färdigh (Göteborgs universitet), som lett datainsamlingen, kommenterat variablerna i enkäten samt intervjuat relevanta experter. Rapporten har sedan granskats av CMPF. Utöver den interna granskningen har en grupp av nationella experter gått igenom och kommenterat svaren på ett urval av frågorna (se bilaga 2 för en förteckning över de experter som ingick i den Svenska expertgruppen).

Riskerna för mediemångfald undersöks med fokus på fyra temaområden och som representerar de viktigaste riskområdena för mediemångfald och mediefrihet: Grundläggande skydd (Basic Protection), Mångfalden på mediemarknaden (Market Plurality), Politiskt oberoende (Political Independence) och Social integrering (Social Inclusiveness). Resultaten baseras på en bedömning av 20 indikatorer - fem stycken för varje temaområde:

Basic Protection	Market Plurality	Political Independence	Social Inclusiveness
Protection of freedom of expression	Transparency of media ownership	Political control over media outlets	Access to media for minorities
Protection of right to information	Media ownership concentration (horizontal)	Editorial autonomy	Access to media for local/regional communities and for community media
Journalistic profession, standards and protection	Cross-media concentration of ownership and competition enforcement	Media and democratic electoral process	Access to media for people with disabilities
Independence and effectiveness of the media authority	Commercial & owner influence over editorial content	State regulation of resources and support to media sector	Access to media for women
Universal reach of traditional media and access to the Internet	Media viability	Independence of PSM governance and funding	Media literacy

Resultaten för varje temaområde och indikator presenteras på en skala från 0 till 100%. Värden mellan 0 och 33% bedöms som låg risk, 34 till 66% som medelstor risk och värden mellan 67 och 100% som hög risk. Samtliga indikatorer med värde 0 och 100% har tilldelats ett standardiserat värde på 3 respektive 97% för att undvika uppskattningar som hamnar på total frånvaro eller total förekomst av risk.¹

Disclaimer: The content of the report does not necessarily reflect the views of the CMPF or the EC, but represents the views of the national country team that carried out the data collection and authored the report.

1 För mer information om metodologin kring MPM, se CMPF-rapporten "Monitoring Media Pluralism in Europe: Application of the Media Pluralism Monitor 2016 in EU-28, Montenegro and Turkey", <http://monitor.cmpf.eui.eu/>

2. INTRODUKTION

Sverige är det tredje största landet i Västeuropa efter Frankrike och Spanien. I förhållande till sin geografiska storlek, är Sverige ett förhållandevis glest befolkat land med cirka 9,9 miljoner invånare varav cirka 2 miljoner är under 18 år och 15% av medborgarna är födda i ett annat land. Svenska är det officiella språket och de allra flesta talar också engelska. Sverige har fem officiella nationella minoritetsspråk och ett antal andra språk som talas av delar av befolkningen. Efter svenska, är finska det vanligaste, följt av serbokroatiska, arabiska, kurdiska, spanska, tyska och farsi.

Sverige är en parlamentarisk demokrati. Det finns en tydlig vänster-högerdimension i de svenska väljarnas partisympatier och de politiska partierna kan i huvudsak delas in i två olika block. Ett vänsterblock bestående av socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet, och ett högerblock bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Utestängda från dessa två block är det nationalkonservativa Sverigedemokraterna, som är Sveriges tredje största parti. Sverige styrs för närvarande av en minoritetsregering bestående av en koalition mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Under de två senaste decennierna har medierna i Sverige genomgått stora förändringar i fråga om reglering och aktörer. Det svenska medielandskapet domineras av public service-medier (SVT, SR, UR). Det svenska public service-tv-bolaget (SVT) har det bredaste programutbudet av alla TV-bolag i Sverige medan familjen Bonnier, familjen Stenbeck och Schibsted är de största privata medieaktörerna. Alla former av media är konkurrensutsatt och öppen för privata aktörer. Det finns samtidigt i stort sett ingen information om exempelvis intäkter för stora internationella aktörer som Google, Facebook, Netflix, Apple och liknande. Det finns ett generellt behov av fler och bättre data.

Sverige har en stark tradition av tryckta medier och som kännetecknas av en hög dagstidningsspridning. Nivån på spridningen är bland de högsta i världen. Samtidigt pågår det en omfattande förändring av intäktsstrukturen hos de svenska medieföretagen, som främst går från finansiering genom reklam till finansiering genom abonnemang. Detta är särskilt tydligt på den svenska tv-marknaden, där intäkterna från abonnemang ökar medan intäkterna från reklam minskar. När det gäller utgifter kopplade till mediekonsumtion, konsumerade ett genomsnittligt svenskt hushåll nästan 17 000 kronor på medier under 2014 (exklusive inköp av medieteknik) (*Facht 2016*).

Spridning och användning av medier på digitala plattformar förutsätter att det finns en utvecklad infrastruktur och att befolkningen har tillgång, kunskap och ekonomiska resurser för att kunna använda den. Sverige har en väl utvecklad och tillgänglig IT-infrastruktur, både sett till omfattning och pris, hög Internetanvändning samt både formell och informell utbildning kring medie- och informationskunnighet.

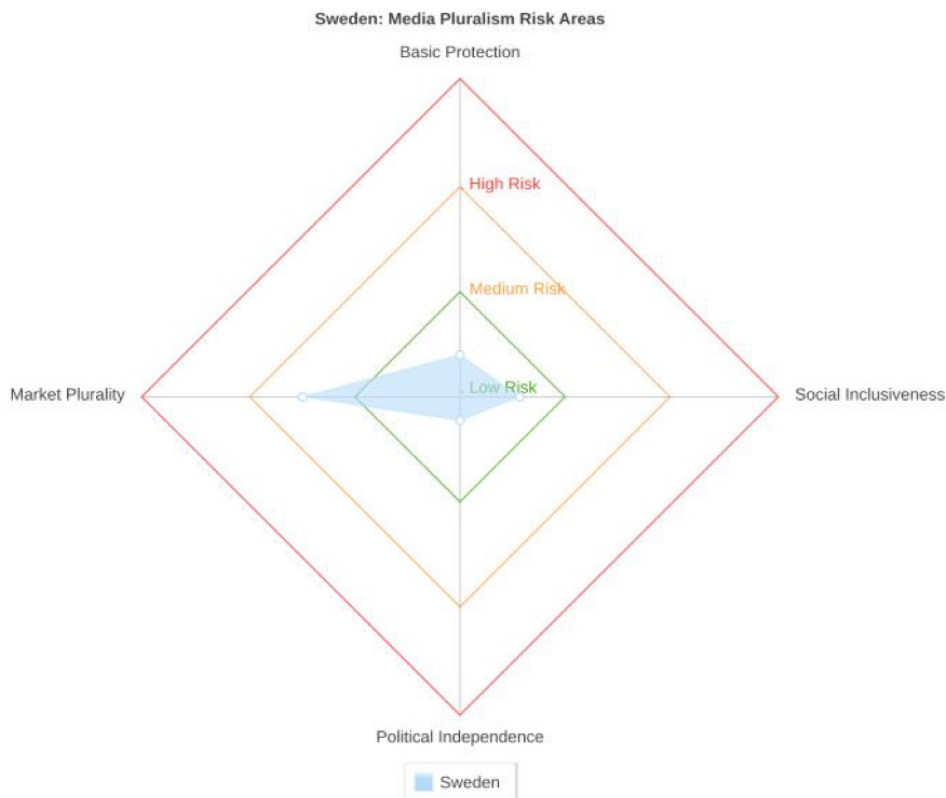
I mars 2015 initierade Kulturdepartementet en medieutredning som syftade till att analysera behovet av nya mediepolitiska verktyg samt hur man kan främja möjligheter för den svenska allmänheten att få tillgång till journalistik som kännetecknas av mångfald, balanserad rapportering och kvalitet och djup, oavsett var i Sverige man bor (*Dir 2015:26*). Det tar tid för utredningar att till slut bli mediepolitiska implementeringar. Snarare kan medieutredningen ses som en bekräftelse av en närvarande och väldigt, både intressant och formativ dynamik inom det svenska medielandskapet.

3. RESULTAT FRÅN DATAINSAMLINGEN: BEDÖMNING AV RISKERNA FÖR MEDIEMÅNGFALD

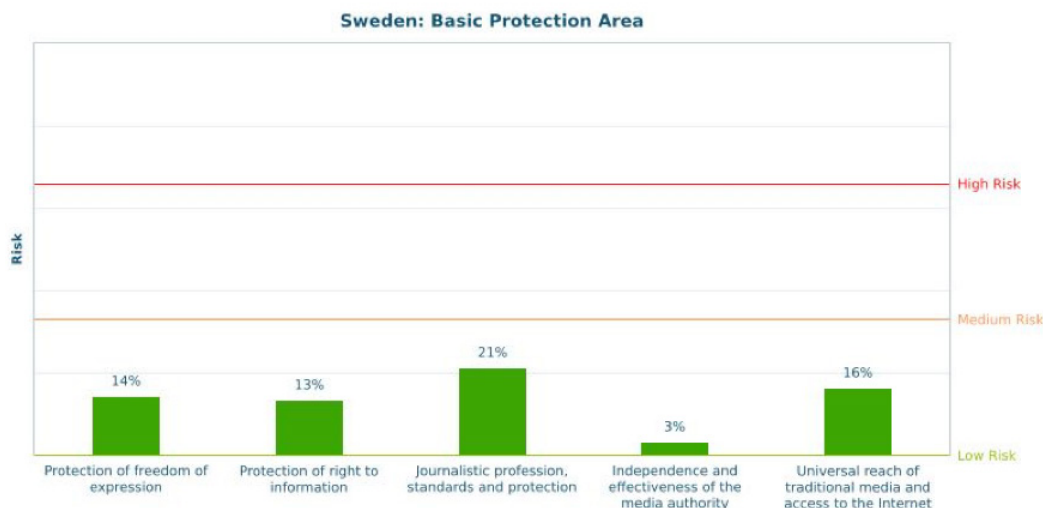
Genomförandet av 2016 års Media Pluralism Monitor (MPM2016) i Sverige visar en generellt låg nivå av risk för den svenska mediemångfalden: 10% (2) av indikatorerna visar hög risk, 10% (2) av indikatorerna visar medelstor risk och 80% (16) av indikatorerna visar låg risk. På grund av bristen på tydliga tröskelvärden i den svenska medielagstiftningen för att förhindra för höga ägarkoncentrationer, hamnar Sverige på hög risk för två av de indikatorer som mäter mångfalden på mediemarknaden: Horisontell koncentration av medieägande (Media ownership concentration, horizontal) och kommersiell påverkan och ägarinflytande på det redaktionella innehållet (Commercial & owner influence over editorial content), samt medelstor risk när det gäller vertikal koncentration av medieägande och reglering av konkurrens (Cross-media concentration of ownership and competition enforcement).

Sammanfattningsvis pekar MPM2016 på potentiella risker när det gäller ett fåtal av de indikatorer som tillsammans används för att mäta riskerna för mångfalden på den svenska mediemarknaden. Det övergripande läget för mediemångfalden i Sverige bör dock betraktas som god.

3.1. GRUNDLÄGGANDE SKYDD (13% - LÅG RISK)

Indikatorerna för det grundläggande skyddet av mediemångfalden representerar grunden för regleringen av mediesektorn i varje modern demokrati. De mäter ett antal potentiella riskområden, bland annat förekomsten och effektiviteten i genomförandet av regleringsåtgärder för yttrandefriheten och rätten till information; status för journalister i respektive land, inklusive deras skydd och förmåga att arbeta; oberoendet och effektiviteten i de nationella tillsynsorgan som fått uppdraget att reglera mediesektorn; samt räckvidden för traditionella medier och tillgången till Internet.

Sverige hamnar på låg risk för temaområdet grundläggande skydd (Basic Protection), där alla fem indikatorerna befinner sig mellan 3 och 21%.

Det svenska mediasystemet har en lång tradition av lagstiftning för att värna mediefrihet. Det är speciellt två lagar som är särskilt relevanta för mediefriheten bland svenska medier: Tryckfrihetsförordningen (*SFS 1949:105*) och Yttrandefrihetsgrundlagen (*SFS 1991:1469*). Tillsammans utgör dessa grundfundamentet för det svenska mediasystemet.

Yttrandefrihet erkänns uttryckligen i den svenska grundlagen sedan 1991 och det finns relativt få fall av brott eller kränkningar mot yttrandefriheten i Sverige under de senaste åren. I stället för systematiska kränkningar, är det mer korrekt att tala i termer av ett fåtal undantagsfall. Indikatorn som mäter skydd för yttrandefrihet (Protection of freedom of expression) hamnar på 14% risk.

Sverige hamnar även lågt på indikatorn som mäter skydd för rätten till information (Protection of right to information). Lagstiftningen som är till för att skydda rätten till information är också tydligt definierad. Så är även de restriktioner som skyddar privatliv och sekretess. Det finns dock vissa tecken på brister när det gäller själva implementeringen av lagarna, även om det samtidigt inte är möjligt att avgöra huruvida detta är avsiktligt eller på grund av okunskap om lagstiftningens omfattning och vad den innebär i praktiken. Totalt hamnar Sverige på en 13% risk för denna indikator.

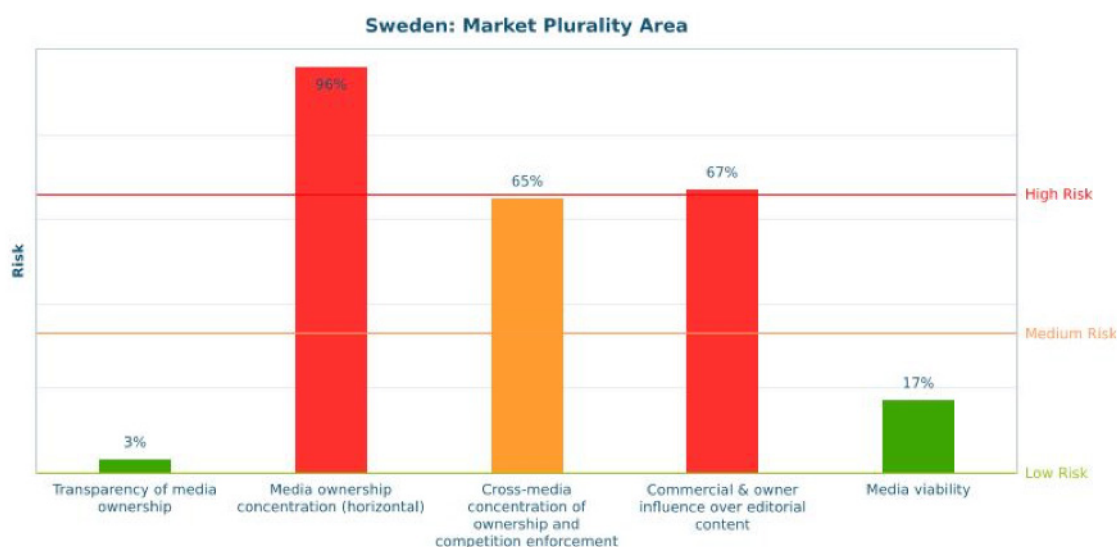
Indikatorn som mäter journalistisk profession, nivå och skydd (Journalistic profession, standards and protection) har den högsta risken (21%) av indikatorerna inom temaområdet grundläggande skydd. Den allmänna uppfattningen är att svenska journalisters arbetsvillkor är bland de mest gynnsamma i världen (*RSF 2016*). Den sammansatta risknivån för denna indikator är också generellt sett låg. Det finns dock ett par områden som är värda att notera i relation till journalistisk skydd och säkerhet. Statistik från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) visar att mer än 30% av journalisterna i Sverige trakasseras och hotas varje år på grund av sitt arbete som journalister (*BRÅ 2015*). Detta bekräftas också av resultaten från den svenska journalistpanelen som genomförs vid Göteborgs universitet och där 80% av journalisterna svarade att e-post är den vanligaste formen för kränkande kommentarer och hot. Dessutom visar resultaten att ju mer synliga och profilerade journalister är, desto mer sårbara är de också för hot. Särskilt utsatta är de journalister som arbetar med brott och rättvisa där 60% uppgav att de har hotats under de senaste tolv månaderna (*Löfgren-Nilsson & Örnebring 2015*).

Indikatorn om mediemyndigheters oberoende och effektivitet (Independence and effectiveness of the media authority) har lägst risk (3%) av indikatorerna inom temaområdet grundläggande skydd. Sverige har ett effektivt regelverk som säkerställer oberoendet hos Myndigheten för press, radio och tv, och begränsar risken för inblandning av politiska och kommersiella intressen i myndighetsutövandet. Det klart uttalade syftet med myndigheten är att stödja yttrandefrihet, mångfald, självständighet och tillgänglighet.

Sverige får låg risk på indikatorn som mäter de traditionella mediernas räckvidd och tillgång till Internet (Universal reach of traditional media and access to the Internet) (16%). Förutom de svenska Radio- och TV-lagen (SFS 2010:696) och Yttrandefrihetsgrundlagen regleras kraven på räckvidd för både public service- och privata medier i sändningstillstånden. Tillsammans med en väl utvecklad infrastruktur och prisvärd tillgång till IT, garanterar detta en omfattande räckvidd för traditionella medier och tillgång till Internet i Sverige.

3.2. MÅNGFALDEN PÅ MEDIEMARKNADEN (50% - MEDELSTOR RISK)

Indikatorerna som mäter mångfalden på mediemarknaden undersöker förekomsten och effektiviteten i implementeringen av de bestämmelser som styr öppenhet och offentlighöjande av medieäggande. Utöver detta, säger de också något om förekomsten och effektiviteten hos de lagar och regler som används för att förhindra horisontell och vertikal ägarkoncentration och den roll som konkurrenslagstiftning och kontrollen av det statliga stödet spelar för att skydda och värna mediemångfalden. De fungerar även till att utvärdera lönsamheten på mediemarknaden samt om och i så fall i vilken utsträckning kommersiella krafter, inklusive medieägare och annonsörer, påverkar redaktionella beslut.

Sammantaget får Sverige medelhög risk på temaområdet mångfalden på mediemarknaden (Market Plurality) där de fem indikatorerna hamnar mellan 3 och 96%. Sverige får hög risk för horisontell koncentration av medieäggande (Media ownership concentration, horizontal) (96%) och kommersiell påverkan och ägarinflytande på det redaktionella innehållet (Commercial & owner influence over editorial content) (67%). Mediesektorn regleras på grundval av den allmänna svenska konkurrenslagstiftningen. Utöver detta regleras ägarkoncentrationen i Radio- och TV-lagen samt i sändningstillstånden.

Indikatorn som mäter möjlighet till insyn i medieäggande (Transparency of media ownership) har lägst risk (3%) när det gäller mångfalden på mediemarknaden. Sverige har inga särskilda bestämmelser om öppenhet specifikt för medieföretag. Istället omfattas medieföretagen av de allmänna reglerna i Lagen om finansiella förbindelser, den så kallade Transparenslagen (SFS 2005:590). Detta innebär att vem som helst kan komma åt och få tillgång till svenska medieföretags årsredovisningar, som också innehåller information om äggande och i regel finns tillgängliga på deras webbplatser.

Sverige hamnar på låg risk på indikatorn om mediernas vitalitet (Media viability) (17%). En växande del av intäkterna för svenska tv-bolag kommer från digitala tjänster. Det bör också noteras att det nationella TV-bolaget TV4 är en av de mest ekonomiskt framgångsrika programföretag i Skandinavien, och för närvarande förbättrar sina resultat årligen. Som en följd av den fundamentala och pågående omstruktureringen av reklammarknaden under de senaste åren, har affärsmodellen för den svenska tidningsbranschen satts under hård press. Sedan 2012, är det inte längre den tryckta tidningen utan Internet som den största reklamplattformen på den svenska mediemarknaden. Samtidigt har många svenska dagstidningar infört betalväggar för nyheter på nätet, vilket är en bidragande förklaring till varför Sverige har så pass höga betalnivåer (20% i den senaste Digital News Report 2016 från Reuters Institute) (Westlund 2016).

Indikatorn som mäter vertikal koncentration av medieäggande och reglering av konkurrens (Cross-media concentration of ownership and competition enforcement) visar medelhög risk (65%). Detta beror på att det inte finns någon reglering om vertikalt medieäggande specifikt inriktad på medieföretag. Istället omfattas det vertikala äggandet av den

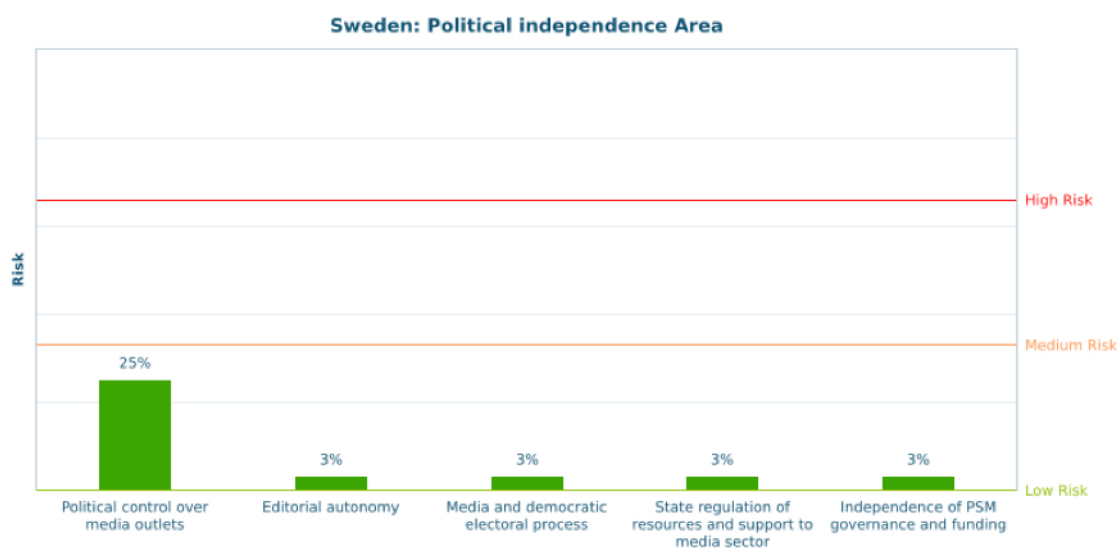
svenska Konkurrenslagen (*SFS 2008:579*) genom två centrala bestämmelser: (1) Förbud mot konkurrensbegränsande samarbete; (2) Förbud mot missbruk av en dominerande ställning. Den svenska konkurrenslagen innehåller även restriktioner för: (1) Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet och (2) Förbud mot företagskoncentrationer.

Sverige får hög risk på indikatorn som mäter kommersiell påverkan och ägarinflytande på det redaktionella innehållet (Commercial & owner influence over editorial content) (67%). Alla medlemmar i Svenska Journalistförbundet (SJF) är överens om att följa de gemensamma yrkesregler som finns och som bl a omfattar journalistiskt oberoende. Brott mot dessa regler kan meddelas inom tre månader efter händelsen till Journalisternas Etiska Kommitté. Å andra sidan, är en av de nuvarande mest brännande frågorna innehållsmarknadsföring (content marketing) och vart man ska dra gränsen mellan reklam och redaktionellt material. Detta är helt klart en utmaning för den svenska media att hantera.

Sverige får också hög risk på indikatorn för horisontell koncentration av medieägande (Media ownership concentration, horizontal) (96 procent). Radio- och TV-lagen och sändningstillstånden ska reglera och förhindra hög horisontell ägarkoncentration inom medierna. Dessutom regleras mediesektorn, som nämnts ovan, på grundval av den allmänna konkurrenslagstiftningen. Radio- och TV-lagen innehåller dock inga tydligare kriterier än formuleringen: "ägandet får inte ändras mer än i begränsad omfattning". Detta innebär i praktiken att det är upp till varje myndighet att uppskatta vad "begränsad omfattning" egentligen betyder (notera också att denna formulering inte har något konstitutionellt stöd).

3.3. POLITISKT OBEROENDE (7% - LÅG RISK)

Indikatorn politiskt oberoende omfattar förekomsten och hur effektiv regleringen är när det gäller politisk partiskhet och politisk kontroll över medier, nyhetsbyråer och distributionsnät. De handlar också om förekomsten och hur effektiv självregleringen är för att säkerställa ett redaktionellt oberoende. Dessutom utvärderar de påverkan från staten (och mer allmänt, från den politiska makten) på mediemarknaden och de oberoende public service-medierna.

Sverige hamnar på låg risk när det gäller politiskt oberoende (Political Independence), där alla fem indikatorer ligger mellan 3 och 25%.

Indikatorn som utvärderar politisk kontroll över medierna (Political control over media outlets) hamnar på låg risk, men en nivå på 25% innebär samtidigt högst risk av alla indikatorer inom detta temaoområde. Den relativt höga andelen risk är snarare relaterad till den bristande regleringen, än att svenska medier skulle vara osjälvständiga gentemot den politiska makten. Det finns heller inga aktuella exempel på intressekonflikter mellan medieägare och styrande partier, partigrupper eller politiker.

När det gäller redaktionell autonomi (Editorial autonomy) hamnar denna indikator på låg risk (3%). Autonomi när det gäller att utse och avskeda chefredaktörer regleras av den svenska Tryckfrihetsförordningen (*SFS 1949:105*). Dessutom har ett stort antal medier och journalistorganisationer gemensamt utvecklat ett antal självreglerande, om än frivilliga, "uppförandekoder" för att säkerställa ett redaktionellt oberoende, och som majoriteten av svenska medier följer. Det finns heller inga tecken på informell politisk inblandning i utnämningar och avskedanden av chefredaktörer eller av partier eller politiker som försöker påverka det redaktionella innehållet.

Mediernas valbevakning (Media and democratic electoral process) hamnar även den på låg risk (3%). Den låga

risknivån bekräftas också i ett antal årliga utvärderingar av svenska mediers nyhetsinnehåll. Medievalsundersökningen har genomförts varje riksdagsval i Sverige sedan 1979, och visar att både public service- och kommersiella mediers rapportering under valrörelser generellt sett både är proportionerlig och rättvis (Asp 2011). Den senaste medievalsrapporten visar att svenska public servicekanaler är rättvisa, balanserade och opartiska (Asp 2015). Den visar också att mångfalden har minskat i de kommersiella kanalerna och ökat i public servicekanalerna mellan 2013 och 2014.

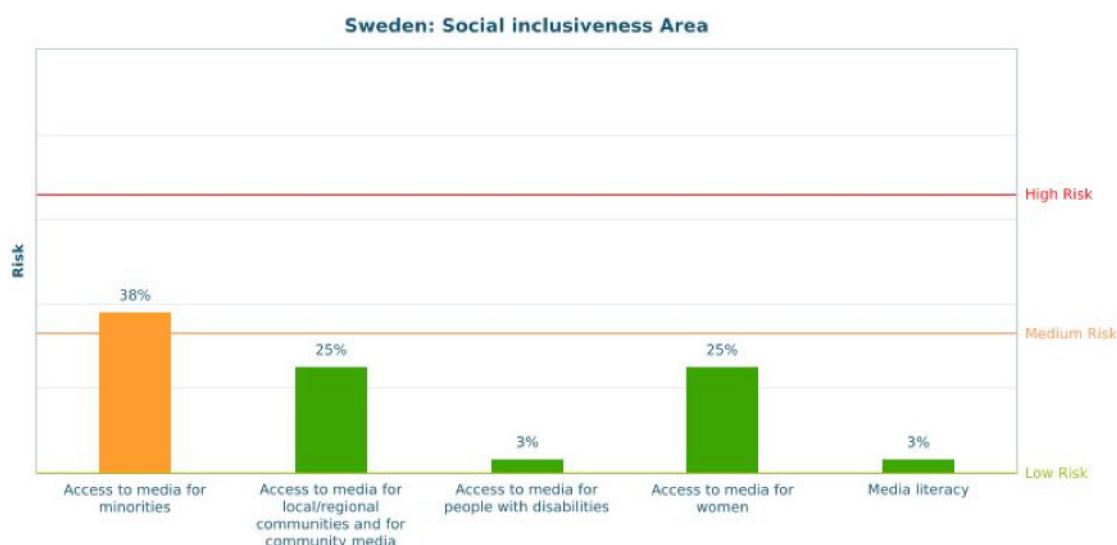
Sverige hamnar på låg risk på den indikator som mäter statlig reglering av resursfördelning och stöd till medierna (State regulation of resources and support to media sector) (3%). Genomförandet av den så kallade telekompaketet, och som omnämns explicit i den svenska lagstiftningen, har hög prioritet hos den svenska regeringen. Lagstiftningen som finns runt spektrumtilldelning implementeras också på ett effektivt sätt. Men ett land med en topografi och demografi som Sverige, finns det samtidigt behov av ännu större flexibilitet än vad som är fallet i dag, för att kunna genomföra utbyggnaden av höghastighetsbredband på effektivast möjliga sätt.

När det gäller direkt riktade statsbidrag som ges till svenska medier bygger de på rättvist och transparent, om än föråldrat regelverk. De flesta medieexperter är också överens om att det svenska presstödet är otidsenligt och i behov av genomgripande översyn.

Indikatorn som fångar upp public service-mediernas oberoende och finansiering (Independence of PSM governance and funding) visar på låg risk (3%). Sändningstillstånden styr de svenska public service-bolagens oberoende från staten och olika ekonomiska intressen. Mediernas oberoende regleras även av den svenska Radio- och TV-lagen och Yttrandefrihetsgrundlagen. Rutinerna för exempelvis processerna kring utnämningar är väl definierade i lagen och bidrar till att värna oberoendet i public service-bolagens styrelser och ledning. Samtidigt finns det trots detta en viss risk för indirekt politisk påverkan. Public service-bolagens styrelser utses av Förvaltningsstiftelsen, som i sin tur utses av regeringen på förslag från de politiska partierna i den svenska riksdagen. Det finns samtidigt inget som tyder på konflikter mellan den politiska makten och Förvaltningsstiftelsen kring utnämningar eller uppsägningar av chefer och styrelseledamöter i de svenska public service-bolagen.

3.4. SOCIAL INTEGRERING (19% - LÅG RISK)

De indikatorer som mäter social integrering (Social Inclusiveness) bedömer olika samhällsgruppers tillgång till och möjligheter att få del av medier och dess innehåll. Indikatorerna utvärderar lagstiftningen som finns för att garantera tillgången till utrymme och innehåll för lokala medier, minoriteter, lokala och regionala myndigheter, kvinnor och personer med funktionsnedsättning. Förutom olika samhällsgruppers möjlighet att få tillgång till medier, är även medie- och informationskunnighet en viktig aspekt av de risker som finns kring mediemångfald och som tas i beaktande i riskbedömningen.

I genomsnitt hamnar Sverige på låg risk för temaområdet social integrering (Social inclusiveness) där de fem indikatorerna hamnar mellan 3 och 38% risk.

Medie- och informationskunnighet (Media literacy) hamnar på en låg risk (3%). I Sverige händer det mycket när det gäller medie- och informationskunnighet. Det svenska Medierådet satsar omfattande resurser på informell utbildning kring medie- och informationskunnighet i exempelvis skolor och bibliotek. Det har tagits fram information och

pedagogiskt material som ska användas av föräldrar, lärare och andra personer som möter barn och ungdomar i sitt yrkesutövande. Majoriteten av svenska folket använder också Internet dagligen och har åtminstone en grundläggande digital kompetens. Samtidigt har Sverige, precis som många andra länder inom EU att hantera utmaningarna som finns kring att verkligen nå ut med information och kunskap till perifera samhällsgrupper.

Sverige hamnar även på låg risk för indikatorn som mäter tillgång till medier för lokala/regionala aktörer och lokala medier (*Access to media for local/regional communities and for community media*) (25%). I Sverige, är oberoende lokala medier en viktig aktör, både när det gäller mångfald i medieinnehåll och som medieaktörer. Public service-medierna har också ett särskilt avtal som ska garantera ett brett programutbud (*AV 2015*). Detta breda programutbud ska återspegla mångfalden i hela landet och kännetecknas av en hög nivå av kvalitet, flexibilitet och relevans och vara tillgänglig för alla medborgare.

Indikatorn som utvärderar tillgång till medier för människor med funktionsnedsättning (*Access to media for people with disabilities*) hamnar även den på låg risk för Sverige (3%). Sverige har en lång tradition av beslutsfattande som garanterar tillgång till medieinnehåll för personer med olika funktionsnedsättningar. Men beslutfattandet kring tillgången till ett medieinnehåll bortser samtidigt ofta från kvaliteten på de hjälpmedel som erbjuds: man kan till exempel slå på eller stänga av undertexter, men man kan inte skraddarsy dem ytterligare.

Sverige hamnar på låg risk för indikatorn som utvärderar tillgången till medier för kvinnor (*Access to media for women*) (25%). Den svenska lagen om allas lika rättigheter (*SFS 2008:567*) är reaktiv och kan särskilt användas när individer uppfattar att de har missgynnats. Förutom skydd mot diskriminering görs specifika satsningar, som tillgång till en bra utbildning för alla. Inom mediesektorn, finns det istället tydligare krav, till exempel, på att programinnehåll ska främja mångfald och jämställdhet (som ofta brukar tolkas som en balanserad representation av kvinnor och män). Som public service-bolag har SVT en omfattande jämställdhetspolicy som både omfattar personalfrågor och programinnehåll. Samtidigt, visar data från exempelvis Global Media Monitoring Project (GMMP) att andelen kvinnor som källor i nyheter och bland nyhetsreportrar fortfarande är förhållandevis låg i svenska medier (ca 30%).

Sverige får medelhög risk på indikatorn som mäter tillgång till medier för minoriteter (*Access to media for minorities*) (38%). Först främst har de svenska programföretagen ett stort ansvar när det gäller att ta hänsyn till behoven hos både funktionsnedsatta och språkliga och etniska minoriteter. De svenska programföretagen förväntas också att ge minoritetsmedier tillgång till medieplattformar och inte minst att förbättra tillgängligheten till medieinnehållet.

I Sverige garanteras tillgången till programutrymme för sociala och kulturella grupper i public service-kanaler i praktiken, men om tillgången till programutrymme är tillräcklig eller inte varierar samtidigt mellan olika sociala och kulturella grupper. De svenska public service-mediernas sändningstillstånd innehåller villkor som garanterar sändningstid till de fem minoritetsspråken: samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. SVT har också ökat programtiden för samiska, finska, romani och meänkieli från 559 timmar 2013 till 636 timmar 2014. Det finns också ett utarbetat avtal mellan SR, UR och SVT om att sända nyheter på finska och samiska. SR sänder också nyhetsprogram på både romani chib och meänkieli. En av slutsatserna från den svenska medieutredningen var också att kravet på public service-programföretagen och att den sändningstid som avsätts till de nationella minoritetsspråken även bör omfatta de största invandrarspråken i Sverige som arabiska, serbokroatiska, kurdiska och persiska (*SOU 2016:30*).

4. SLUTSATSER

Genomförandet av 2016 års Media Pluralism Monitor (MPM2016) i Sverige visar en generell låg risknivå för den svenska mediemångfalden. Samtidigt finns det ett par områden som påverkar den sammantaget låga risknivån negativt. Två sådana områden är mångfalden på mediemarknaden och koncentrationen av det svenska medieägandet.

Det svenska mediasystemet är koncentrerat och mycket av detta kan förklaras av den begränsade storleken på den svenska mediemarknaden. Mediemångfald och möjligheten för svenska folket att ha en obegränsad tillgång, generera och själva sprida ett brett utbud av information är helt avgörande för den svenska demokratin. Det har aldrig tidigare varit lättare för svenskarna att komma åt, skapa och dela information. Men på samma gång som medieägarkoncentrationen ökar och informationsflödet expanderar, har det heller aldrig varit lättare för svenskarna att undvika information. Det finns en uppenbar risk för en eko-kammareffekt som leder till en ökad polarisering och att förståelsen för andra människors perspektiv och åsikter minskar.

Två andra områden är det grundläggande skyddet för att garantera mediemångfald och nivån på och skyddet av den journalistiska professionen. Den sammansatta risknivån för detta område är lågt. Men om vi ser bortom den totala risknivån är det uppenbart att säkerheten för verksamma journalister inte ens fullt ut kan garanteras i en välutvecklad demokrati som Sverige. Istället, utgör hot och trakasserier ett effektivt sätt att tysta ned och hindra svenska journalister från att bevaka och rapportera kring vissa ämnesområden. Det finns ett behov av att diversifiera vår förståelse av journalistisk autonomi och att åtminstone lägga till en indikator som fångar upp och mäter yttre påtryckningar och hot i framtida mediemångfaldsutvärderingar (exempelvis MPM-verktyget).

Det svenska medielandskapet genomgår en omfattande omvandling. Denna omvandling kännetecknas av en konvergens av olika medietjänster. Svenska traditionella medier är mer och mer sammanflätade med Internet. Denna omvandling innebär både möjligheter och utmaningar när det gäller mediemångfald. Även om det aldrig har varit lättare för svenskarna att komma åt, skapa och sprida information, ökar denna omvandling också kraven på svenskarnas förmåga att kunna söka, sortera, kritiskt analysera och bearbeta information.

REFERENCES

- AV 2015. Anslagvillkor för 2016 avseende Sveriges Radio AB. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Facht, Ulrika. 2016. *MedieSverige 2016*. Göteborg: Nordicom, Göteborgs universitet.
- Dir. 2015:26. (Sweden) *En mediepolitik för framtiden*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- RSF 2016. 2016 World Press Freedom Index. Paris: Reporters Without Borders.
- SFS 1949:105. Tryckfrihetsförordning. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1991:1469. Yttrandefrihetsgrundlag. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2010:696. Radio- och tv-lag Stockholm: Kulturdepartementet.
- BRÅ. 2015. Hot och våld. Om utsatthet i yrkesgrupper som är viktiga i det demokratiska samhället. Rapport 2015:12.
- Löfgren-Nilsson, Monica & Henrik Örnebring. 2015. *Journalism under threat: Intimidation and harassment of Swedish journalists*.
- SFS 2005:590. Lag om finansiella förbindelser. Stockholm: Näringsdepartementet.
- Westlund, Oscar. 2016. Digital News Report 2016: Country report - Sweden. Oxford: Reuters Insititute.
- SFS 2008:579. Konkurrenslag Stockholm: Näringsdepartementet.
- Asp, Kent. 2011. *Mediernas prestationer och betydelse. Valet 2010*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Asp, Kent. 2015. *Svenskt medieutbud 2014*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- SFS 2008:567. Diskrimineringslag. Stockholm: Kulturdepartementet.
- SOU 2016:30 Människorna, medierna och marknaden. Stockholm: Kulturdepartementet.

ANNEXE 1. COUNTRY TEAM

The Country team is composed of one or more national researchers that carried out the data collection and authored the country report.

First name	Last name	Position	Institution	MPM2016 CT Leader (please indicate with X)
Mathias	Färdigh	PhD	JMG, University of Gothenburg	

ANNEXE 2. GROUP OF EXPERTS

The Group of Experts is composed of specialists with a substantial knowledge and experience in the field of media. The role of the Group of Experts was to review especially sensitive/subjective evaluations drafted by the Country Team in order to maximize the objectivity of the replies given, ensuring the accuracy of the final results.

First name	Last name	Position	Institution
Peter	Skyhag	Information strategist	Swedish Union of Journalists
Oscar	Westlund	Associate Professor	JMG, University of Gothenburg
Jocke	Norberg	Strategist	Sveriges Television
Jesper	Strömbäck	Professor	JMG, University of Gothenburg
Gunnar	Springfeldt	Former VP of development	Stampen Media Group
Christoffer	Lärkner	Desk Officer	Ministry of Culture, Government Offices of Sweden

<http://monitor.cmpf.eui.eu>

ISBN:978-92-9084-536-2
doi:10.2870/271597

